

P+

SPECIAL

Jaargang 18
Week 15 | 2020

Impact Centre Erasmus
onderzoekt Feyenoord

***Iedereen
doet mee***

Maatschappelijke
power

Meer dan een spelletje

2
P+ WEEK 15 | 2020

Voetbal kan zoveel meer zijn dan een spelletje. Het kan kinderen sociale vaardigheden bijbrengen en fitter maken. Maar ook ouderen uit de eenzaamheid halen en statushouders een kans geven om een bijdrage te leveren aan Nederland. Om de sociale cohesie te bevorderen brengt topclub Feyenoord op Rotterdamse wijze een regel uit het beroemde clublied in praktijk: 'Eén geluid, uit duizend kelen'. Het Impact Centre Erasmus begeleidt de maatschappelijke activiteiten van de topclub met strategisch impactonderzoek. Het doel: nog meer maatschappelijke power.

De verantwoordelijkheid die de clubs voelen voor de samenleving blijft niet bij maatschappelijke programma's alleen. Dat bleek toen het coronavirus in Nederland steeds meer slachtoffers begon te maken. Op 21 maart, de dag dat de twee clubs eigenlijk een wedstrijd hadden moeten spelen, sloten Feyenoord en Ajax de handen ineen. Met de leus 'Hand op hand voor onze dapp're strijders in de zorg', die refereert naar teksten uit de clublieden van beide clubs, betuigden de clubs gezamenlijk hun steun aan de nieuwe anonieme helden van Nederland. 'Het Nederlandse voetbal kent één klassieker [...]. Maar die wedstrijd is tot nader order uitgesteld. Wat ons, Feyenoord en Ajax betreft, verdienen anderen het applaus. De campagne is een welgemeend dank je wel richting al die mensen die nu zo keihard aan het werk zijn in de zorg. Wij zijn weliswaar elkaars sportieve rivalen, maar dit doen we bewust samen', zo verklaarden de twee topclubs.

Drie dagen later twitterden alle aanvoeders in de eredivisie eenzelfde boodschap aan de Nederlandse zorgverleners: 'Normaal klappen jullie voor ons, maar nu klappen wij voor jullie'.

Steeds meer professionele voetbalclubs zien een taak om bij te dragen aan de (lokale) samenleving. Met de Johan Cruyff Foundation als pionier zijn de afgelopen jaren tal van programma's opgestart, waarmee professionele clubs maatschappelijke doe-

len nastreven. De voetbalwereld beseft: maatschappelijke verantwoordelijkheid kan een positief effect hebben op het imago van een club. Deze ontwikkeling werd al voorspeld in 2014: "Over vijf jaar is MVO niet meer iets wat je doet als voetbalclub, maar wat je bént." Woorden van de sportmarketeer Bob van Oosterhout, nu alweer zes jaar geleden.

Kennisdeling op het gebied van maatschappelijke ambities wordt tussen professionele clubs steeds gangbaarder. Zo is sinds dit voetbalseizoen (2019-2020) een uitwisselingsprogramma opgezet voor de maatschappelijke projecten van Ajax, Feyenoord en PSV. De topclubs willen ervoor zorgen dat de kinderen respectvol met elkaar omgaan – ongeacht de voorkeur voor hun eigen ploeg. In september vorig jaar organiseerde Feyenoord de eerste uitwisseling. Recentelijk opende Ajax de deuren voor kinderen van de andere clubs. Grote namen uit de voetbalwereld zetten zich onder andere in voor talentontwikkeling van kinderen, sociale cohesie in nabijgelegen wijken en de gezondheid van ouderen.

Niet alleen professionele clubs hebben oog voor hun maatschappelijke rol. Wanneer amateurverenigingen aan hun leden vragen waarom zij lid zijn, zullen ze horen dat voetbal gezellig, gezond en vooral erg leuk is. Ook de 'amateurs' zijn zich er steeds vaker van bewust dat ze deze effecten kunnen vergroten. Daarom heeft één op de vijf verenigingen een gezondheidsproject.

Maar de maatschappelijke impact van voetbal kan nog verder gaan. Sport kan sociale binding en inclusie stimuleren en eenzaamheid tegengaan. De KNVB stimuleert amateurclubs daarom actief om deze maatschappelijke rol breed in te vullen. 'Ons voetballandschap staat bekend als het grootste sociale netwerk van Nederland. Een netwerk dat reikt tot in de haarvaten van de samenleving', zo staat op de website van de KNVB. De bond steunt deze maatschappelijke verantwoordelijkheid op drie pijlers, 'fit, samen en groen', Marc Nipius, MVO-manager bij de KNVB, licht toe: "Als het gaat om 'samen', dan gaat het over diversiteit en inclusiviteit van het voetbal. Kan iedereen meedoen en is voetbal van iedereen? Kunnen groepen zoals ouderen, mensen met een beperking en nieuwkomers in Nederland ook meedoen?"

Ook diverse maatschappelijke organisaties zien volop mogelijkheden om kwetsbare doelgroepen te verbinden met voetbalclubs. Hun overtuiging daarbij is dat de eigen doelgroepen de clubs veel kunnen bieden – en vice versa. Een voorbeeld van zo'n maatschappelijke organisatie is het Refugee Team. Mazen Eltes, coach bij deze organisatie, vertelt dat voetbal een grote sport is onder statushouders: "Mensen willen graag voetballen, maar kunnen de clubs moeilijk vinden. Ze hebben veel aan verenigingen." Refugee Team zorgt voor de bemiddeling, ook met het doel eenzaamheid te bestrijden. Zijn collega Matthias Verkerk vult aan: "Veel statushouders zijn op zoek naar contacten in Nederland en zouden graag vrijwilligerswerk doen op een sportclub om zo hun netwerk op te bouwen. Eenzaamheid onder statushouders is groot en een sociaal netwerk opbouwen via een voetbalvereniging kan ook leiden tot een breder professioneel netwerk."

Ook het Nationaal Ouderen Fonds ziet een grote rol weggelegd voor sportverenigingen om ouderen actief onderdeel te laten zijn van de maatschappij. Anne de Schutter-Bulsink doet dit onder meer in het project OldStars waarin ouderen in teams

spelen met leeftijdsgenoten. Inmiddels bestaan er meer dan 400 van deze seniorenteams voor verschillende sporten. Ook vertegenwoordigt De Schutter-Bulsink het project De Derde Helft, een project waarin sportclubs worden aangemoedigd hun kantine open te stellen voor ouderen, voor zowel sportieve als niet-sportieve activiteiten. Zo doen senioren op laagdrempelige manier contacten op. "Sportaccommodaties staan overdag leeg, juist op het moment dat ouderen elkaar willen ontmoeten en met elkaar activiteiten kunnen ondernemen." Zulke maatschappelijke effecten worden steeds vaker gemeten, waardoor beleid beter strategisch kan worden gestuurd. Het in 2015 verschenen rapport 'De kracht van voetbal' van de hand van PWC gaf de KNVB de nodige tools

Feyenoord trapte het maatschappelijke Schoolsport Plus programma af op de Sterrenschool 'op' Rotterdam-Zuid: meer bewegen, zelfs tijdens rekenen en taal.

➤ om zulke niet-financiële resultaten in kaart te brengen. Hoewel dit een goede eerste stap is, worden in deze eerste aanzet alleen indicatoren benoemd gericht op aantallen (outputs), zoals het aantal deelnemende vrijwilligers, het aantal voetbalverenigingen met gezondheidsprojecten en het aantal deelnemers aan deze gezondheidsprojecten. Zulke getallen zeggen echter niets over de daadwerkelijke impact, het effect van de activiteiten op de levens van de deelnemers en de vrijwilligers. De interesse in zo'n echte impactmeting groeit echter wel, ook al is de knowhow nog steeds beperkt. Clubs worden zich meer bewust van de voordelen hiervan. Door het meten van maatschappelijke effecten kan een strategie om maatschappelijke impact te bereiken worden opgezet. De inzichten over bereikte maatschappelijke effecten helpen in het verbeteren van de activiteiten die hiervoor worden uitgevoerd.

De eerste 'best practices' dienen zich aan. Een mooi voorbeeld van een voetbalclub die hierin vooroploopt is Feyenoord. Om meer inzicht te krijgen is de club een 'impact traject' begonnen. Binnen dit traject worden de activiteiten kritisch tegen de maatschappelijke doelen van de club gehouden. Bovendien is een methode ontwikkeld om de impact te meten. "Als topsportorganisatie zijn we continu bezig te ontwikkelen, zodat we met ons sociaal-maatschappelijk beleid kunnen bijdragen aan een betere toekomst voor de inwoners van Rotterdam", aldus Frank Boer. Hij is de coördinator Ontwikkeling en Onderzoek bij Feyenoord. De missie van het maatschappelijk beleid van Feyenoord is 'om levens positief te veranderen'. Zo wordt een bijdrage geleverd aan een betere toekomst voor Feyenoord-supporters in het bijzonder en de inwoners van Rotterdam in het algemeen. Dit doet de club op drie gebieden: sport, onderwijs en werk. Op ieder gebied zijn overkoepelende doelstellingen vastgelegd. In het seizoen 2018-2019 zijn in totaal 21.370 unieke deelnemers bereikt met maatschappelijke activiteiten. In het najaar van 2019 heeft Feyenoord de doelen van haar maatschappelijk beleid kritisch onder de loep genomen. Alle medewerkers van de maatschappelijke afdeling zijn hierbij betrokken geweest om te

Frank Boer van Feyenoord: "Door het impactonderzoek hebben we onze kwalitatieve sociaal-maatschappelijke doelstellingen aangescherpt."

bespreken of de juiste doelen werden gesteld, hoe hun maatschappelijke activiteiten bijdragen aan deze doelstellingen en hoe de teamleden toewerken naar deze doelen. Hoe vliegt Feyenoord het impactproces aan? Een interne discussie over de doelen leidde tot een verscherping van de doelstellingen, waarvan Feyenoord de daadwerkelijke impact gaat meten. Vervolgens heeft de club op basis van de verscherpte doelstellingen een Theory of Change (ToC) opgesteld. De ToC is een visuele weergave van de maatschappelijke effecten die de club nastreeft en de stappen die zij neemt om de effecten te bereiken. De ToC vormt tevens het uitgangspunt voor impactmetingen. Doordat het inzichtelijk is welke effecten Feyenoord wil behalen, kunnen de effecten, aan de hand van indicatoren, gemeten worden. Impact Centre Erasmus heeft recent een eerste pilot uitgevoerd. In dit onderzoek vergeleken onderzoekers de effecten van de programma's 'Schoolsport' (waarbij schoolkinderen eenmalig een uur sportles krijgen van trainers van Feyenoord) en 'Schoolsport Plus' (een intensief programma waarbij schoolkinderen gedurende het gehele schooljaar worden begeleid met sportlessen en onderwijssteuning). Er werden drie verschillende effecten onder de deelnemende kinderen gemeten. Zorgden de sportactiviteiten voor meer binding met de club en voor meer

'Eén geluid, uit duizend kelen'

UIT HET CLUBLIED VAN FEYENOORD

vertrouwen? Hadden de activiteiten effect op de omgang met emoties? Droegen de sportlessen bij aan contactvaardigheden? De resultaten logen er niet om. Kinderen die het intensieve Schoolsport Plus programma volgen scoren significant hoger op omgang met de eigen emoties en hun contactvaardigheden dan de kinderen die aan het Schoolsport programma deelnamen. Daarnaast hebben ze significant meer binding met en meer vertrouwen in Feyenoord. De resultaten hebben Feyenoord wel voor een lastige keuze geplaatst. Immers, het intensieve Schoolsport Plus vergt veel meer investering dan de eenmalige Schoolsport-activiteit. Wil Feyenoord een groot bereik met kleine impact? Of een kleiner bereik met een significant hogere impact? Volgens het jaarverslag van Feyenoord bereikte Schoolsport in seizoen 2018-2019 maar liefst 7481 unieke deelnemers. Het aantal deelnemers van Schoolsport Plus lag stukken lager. Een andere strategische keuze is de vraag of er een betere balans moet worden gezocht in de thema's waar geld aan wordt uitgegeven. Zo toont het jaarverslag aan dat meer geld wordt besteed aan het thema Sport en Gezondheid dan aan Onderwijs en Werk. Ondersteunt het inzicht in de effecten deze keuzes? Hoewel Feyenoord nog relatief aan het begin van het impacttraject staat, en nog op veel strategische vragen een antwoord zoekt door middel van impactmetingen, is Feyenoord in ieder geval enthousiast over de strategische informatie die het impacttraject tot nu toe al heeft opgeleverd. "In samenwerking met het Impact Centre Erasmus hebben we onze kwalitatieve sociaal-maatschappelijke doelstellingen aangescherpt, waardoor we efficiënter te werk gaan en gericht onderzoek kunnen verrichten naar de impact van onze programma's", vindt Frank Boer, coördinator ontwikkeling en onderzoek van de club. Hij maakt deel uit van het forse 'maatschappelijke team' van Feyenoord.

De conclusie? Het voorbeeld van Feyenoord toont aan dat het mogelijk is om verder te meten dan output (zoals aantal vrijwilligers en deelnemers), maar ook inzicht te krijgen in de daadwerkelijke effecten in verschillende contexten en van verschillende activiteiten. Het mag na dit voorbeeld duidelijk zijn dat impact metingen kunnen leiden tot strategische discussies. In sommige gevallen kan het zelfs leiden tot meer vragen dan antwoorden. Ondanks zulke discussies leidt het impactonderzoek toch tot een verheldering van de strategie en koers van een voetbalvereniging of professionele voetbalclub. Zeker nu de KNVB de maatschappelijke rol van voetbal actief stimuleert, is het meten van de impact een volgende logische stap. Alleen dan is strategisch sturen op de beoogde maatschappelijke rol mogelijk. ■

Wanneer is voetbal meer dan het spelletje?

Met meer dan 1,2 miljoen voetballers, 65 duizend teams en 3000 voetbalclubs heeft voetbal een groot maatschappelijk bereik in Nederland. De rol van voetbalclubs gaat echter verder dan alleen het organiseren van voetbalwedstrijden en trainingen. Zowel amateurverenigingen als professionele clubs hebben een bredere maatschappelijke waarde. Zo biedt voetbal de mogelijkheid aan deelnemers en toeschouwers om nieuwe contacten op te doen en zo hun sociale netwerk uit te breiden. Voetbal is de meest populaire teamsport in Nederland. Deze populariteit leidt ertoe dat voetbal voor mensen door alle lagen van de bevolking heen een gedeelde interesse is. Het kan sociale barrières doorbreken en sociale omgang stimuleren. Voetbalverenigingen en professionele voetbalclubs zijn zich in toenemende mate bewust van de maatschappelijke rol die ze (kunnen) spelen. Zij beseffen dat ze verantwoordelijk zijn voor een groot sociaal netwerk en staan steeds meer stil bij wat zij voor de lokale bevolking kunnen betekenen.

Wanneer is sportbegeleiding intensief?

Met de activiteit Schoolsport wil Feyenoord scholieren van meer dan 50 scholen in Rotterdam aan het bewegen krijgen. Er worden sportactiviteiten georganiseerd voor kinderen vanaf groep 1 tot en met groep 8. De kleuters maken kennis met de bal. De oudere klassen maken kennis met verschillende sporten (voetbal, basketbal, hockey en handbal) in de Feyenoord Sportles. Aandacht gaat hierbij uit naar samenwerking en naar normen en waarden. Met Schoolsport Plus biedt Feyenoord meer ondersteuning aan partnerscholen. Het programma, dat uitvoering geeft aan de beweegrichtlijnen van de Gezondheidsraad, wordt geïmplementeerd in het schoolcurriculum. Iedere leerling op de school krijgt structureel vijf uur per week sporten aangeboden. Schoolsport Plus zet sport in als middel om de leerlingen verder te helpen op verschillende vlakken. Zo wil Feyenoord met Schoolsport Plus bijdragen aan een betere schoolconcentratie, betere sociale omgangsvormen, een groter zelfvertrouwen en het voorkomen van overgewicht.

Websites

- + [Het Impact Centre Erasmus](#)
- + [Het maatschappelijke team van Feyenoord](#)

TV Rijnmond maakte opnames bij de start van het Schoolsport Plus programma van Feyenoord.

- + TEKST MANON VAN ASSELT, CARLY RELOU EN MARJELLE VERMEULEN
- + FOTOGRAFIE FEYENOORD EN TV RIJNMOND (STILLS)
- + ILLUSTRATIE ERIK KRIEK
- + ART DIRECTION BUREAU BOUDEWIJN BOER EN STUDIO 10
- + UITGEVERIJ ATTICUS BV
- + WWW.P-PLUS.NL